

Motion till riksdagen 2020/21:142

av **Per Åsling m.fl. (C)**

med anledning av skr. 2019/20:177 Riksrevisionens rapport om rutavdraget

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att löpande utvärdera RUT-avdragets effekter och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

I Riksrevisionens rapport om RUT-avdraget finns flera viktiga resultat att uppmärksamma. Det har sedan RUT-avdraget infördes skett ett antal utvärderingar, av myndigheter såväl som fristående forskare och intresseorganisationer. Riksrevisionens rapport är ytterligare ett bidrag till den kunskap som finns om RUT-avdraget. Givet hur såväl den övergripande ekonomin som avdraget utvecklats under åren ligger det i sakens natur att resultaten pekar ut olika effekter av avdraget. De studier som genomförts har även haft olika syften och metoder.

Riksrevisionen drar två övergripande slutsatser av granskningen. Den första slutsatsen är att riksdagens intentioner med RUT-avdraget vad gäller RUT-köparnas ökade marknadsarbete och möjligheter för vissa grupper att få en fastare förankring på arbetsmarknaden i viss mån har infriats. Den andra slutsatsen gäller bedömningen att RUT-avdraget är självfinansierat. Enligt Riksrevisionen har denna bedömning, vilken gjordes av den då sittande regeringen (prop. 2011/12:100), svagt empiriskt stöd.

För Centerpartiet, som vid tidpunkten för RUT-reformen var en del av alliansregeringen, kan syftet med avdraget översiktligt sammanfattas i tre punkter.

1. Att minska förekomsten av och medborgarnas inställning till att RUT-tjänster skulle köpas utanför den reguljära marknaden, alltså i stället ske i den svarta ekonomin.
2. Att bidra till ökad jämställdhet genom förändrat hemarbete. Att avdraget på köparsidan skulle underlätta för kvinnor som tidigare har haft svårt att balansera karriär med hemarbete.

3. Bidra till ökat företagande och ökad sysselsättning, särskilt i grupper som står längre ifrån arbetsmarknaden och som tidigare inte varit företagare, liksom att bidra till en ökning av kvinnors företagande.

Utöver dessa bärande skäl till att införa reformen fanns ytterligare analyser som låg till grund för beslutet att införa RUT-avdraget. Bland dessa var att:

- Analysen indikerade att reformen på lång sikt skulle vara självfinansierande. Att den skulle bekosta sig själv var ett av flera viktiga argument men aldrig ett huvudargument.
- Att bidra till att nya branscher växer fram har löpande varit ett viktigt syfte, men inget som en regering kan styra fram.
- Att pensionärer skulle få större valfrihet när de kan komplettera hemtjänst, vilket i slutändan är ett beslut som är upp till den enskilda individen.

I många delar visar Riksrevisionens rapport på resultat som ligger i linje med flertalet av reformens syften: stor effekt för RUT-köparna och deras arbetsinkomster och RUT-köparna har valt att arbeta under den tid som frigörs. Effekten är speciellt stor bland kvinnor och extra mycket bland kvinnor med små barn. Kvinnor som använder RUT och har barn som är mellan noll och tre år ökar sina arbetsinkomster med mellan 5,1 och 16,6 procent, beroende på vilket år det handlar om. Sysselsättningsgraden, både för inrikes och för utrikes födda, ökar och skillnaden består över tid. Många går från arbetslöshet till sysselsättning och hade inte haft ett arbete om inte reformen hade genomförts. Detta är några exempel.

En utmaning med att utvärdera RUT-avdraget ligger i det faktum att reformen varit utsatt för flera förändringar. År 2009 gjordes avdraget om genom att den s.k. fakturamodellen introducerades, där skattereduktionen skedde direkt i fakturan till kunden – en kraftig förenkling. År 2017 lyftes vissa tjänster bort samtidigt som taket halverades. Inför 2021 har en utvidgning aviserats både sett till antalet tjänster som ryms inom avdraget och sett till taket.

I den politiska debatten har det ofta lyfts förslag om att minska avdraget ytterligare och till och med avskaffa det. Enbart detta signalvärde har inneburit att antalet företag som utför tjänsterna periodvis minskat kraftigt. Redan 2016, året efter att vissa försämringer aviserats i avdraget, kom signaler om att kunder i stället ville få arbete utfört svart.

Riksrevisionens rapport är ett värdefullt bidrag till analysen av RUT-avdraget. Men det går att konstatera att det är en svåranalyserad reform. Förändringar både avseende vilka tjänster som är avdragsgilla och i storleken på det avdragsgilla beloppet påverkar möjligheten att under en längre tid utvärdera avdraget.

Det behövs fortsatta studier av avdraget i syfte att kunna utveckla det. Trots de studier som gjorts av avdraget är kunskapen inte särskilt stor när det handlar om exempelvis kostnader för reformen med hänsyn tagen till skatteintäkter liksom eventuellt lägre nivåer på ersättningar från transfereringssystemen. Liknande allmänna jämviktsanalyser har efterfrågats bl.a. av Myndigheten för tillväxtpolitiska utvärderingar och analyser. Riksrevisionens rapport är ett värdefullt bidrag till denna typ av analyser, men fler och återkommande studier behövs. Likaså behövs mer kunskap om hushållens köp av svarta tjänster. Skatteverket publicerade tidigare i år en rapport om hushållens medvetna köp av svarta tjänster mellan 2005 och 2019. Av den framgår att hushållens köp av svarta tjänster minskade från 11 miljarder 2005 till 3 miljarder 2019, dvs. en minskning med 8 miljarder

på bara 14 år. Andelen som köper svarta tjänster har minskat från 32 procent till 13 procent. Skatteverkets rapport ger inga svar på varför svartköpen minskat i så stor omfattning, men den antyder att RUT- och ROT-reformerna troligtvis ligger bakom en stor del av minskningen.

Per Åsling (C)

Helena Vilhelmsson (C)

Alireza Akhondi (C)